

Polisi Enwi Strydoedd a Rhifo

Awdur/Ceidwad:	John Donnelly
Dyddiad cytuno a gweithredu:	23/01/16
Cytunwyd gan:	Y Pwyllgor Trwyddedu a Rheoleiddio Cyffredinol
Amllder Adolygu:	Yn ôl yr angen
Dyddiad adolygu:	21/03/18
Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb wedi'i gwblhau: (dyddiad)	Amherthnasol
Cyfraniad Aelodau (os o gwbl)	Aelod Cabinet/Pwyllgor Trwyddedu a Rheoli Cyffredinol
Mewnol neu gyhoeddus:	Mewnol/cyhoeddus

RHEOLIFERSIYNAU:

Cyfeirnod:	Statws:	Awdurdodwyd gan:	Dyddiad: Y Pwyllgor Trwyddedu a Rheoleiddio Cyffredinol
001	Wedi'i diddymu	John Donnelly	
002	Yn fyw	John Donnelly	Ionawr '16
003	Yn fyw	John Donnelly	Mawrth '18

SWYDDOGAETH

SWYDDOG

Prosesu cais	Swyddog Trwyddedu
Nacáu cais	Prif Swyddog Trwyddedu/Swyddog Trwyddedu
Atgyfeirio'r cais at y Pwyllgor Trwyddedu	Prif Swyddog Trwyddedu
Caniatáu/adnewyddu cais	Prif Swyddog Trwyddedu
Gwrthod cais	Pwyllgor Trwyddedu

**Ni all swyddogion nac aelodau'r Cyngor ganiatáu enw na rhif heb
roi ystyriaeth i'r polisi hwn.**

Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy

**Polisi Enwi Strydoedd a Rhifo
Fersiwn 003 Mawrth 2018**

Polisi Enwi Strydoedd a Rhifo

Cynnwys

Adran A: Cyflwyniad	4
Adran B: Enwi Strydoedd	7
Adran C: Enwi a Rhifo Eiddo	11
Adran D: Cyfeiriadau Post	14
Adran E: Taliadau ar gyfer Gwasanaethau Rhifo Eiddo	16
Adran F: Gosod Placiau Enwau Strydoedd	17
Adran G: Adolygu'r Polisi	18
Adran H: Ffioedd	18
Adran I: Cysylltiadau Defnyddiol	18

Adran A: Cyflwyniad

Pwrpas y ddogfen hon yw gosod y polisi ar gyfer neilltuo, rheoli a defnyddio pob cyfeiriad ym Mwrdeistref Sirol Conwy, gan gynnwys neilltuo enwau strydoedd, newidiadau i enwau eiddo ac ychwanegu enwau newydd.

1. Beth yw enwi strydoedd a rhifo?

- 1.1. Mae enwi strydoedd a rhifo yn caniatáu i hunaniaeth unigryw gael ei rhoi i stryd ac wedyn unrhyw eiddo cysylltiedig y gellir cael mynediad iddo ar y stryd.

2. Pam mae enwi strydoedd a rhifo'n **ofyn hanfodol**?

- 2.1. Mae cyfeiriad eiddo yn fater pwysig iawn. Mae pob sefydliad sector cyhoeddus a phreifat, y gwasanaethau brys a'r cyhoedd angen modd effeithlon a chywir o leoli a chyfeirnod eiddo.
- 2.2. Mae cynnal safon gynhwysfawr, gyson ac uchel o enwi strydoedd a rhifo neu enwi eiddo yn hanfodol gan ei fod yn caniatáu:
 - I'r Gwasanaethau Brys ddod o hyd i eiddo'n gyflym – gall oedi gostio bywydau ac arian
 - Dosbarthu post, gwasanaethau a chynnyrch yn ddibynadwy ac yn effeithlon
 - Cadw cofnodion o ddarparwyr gwasanaeth mewn modd effeithiol
 - I gwmnïau dderbyn cyfeiriad at ddibenion swyddogol wrth ddarparu gwasanaethau telathrebu, yswiriant, bancio, gwirio statws credyd ac yn y blaen
 - I ymwelwyr ganfod eu cyrchfan

3. Pwy sy'n gyfrifol am enwi strydoedd a rhifo?

- 3.1. Mae gan Gyngor Bwrdeistref Sirol Conwy ddyletswyddau a grymoedd statudol, yng nghyd-destun deddfwriaeth fabwysiadol, ar gyfer enwi strydoedd, newid enwau strydoedd a dangos enwau strydoedd. Mae gan y Cyngor hefyd rymoedd diamod ychwanegol i roi rhif neu enw ar eiddo.
- 3.2. Dylid nodi nad oes gan y Post Brenhinol gyfrifoldebau na phwerau statudol i enwi stryd nac i enwi, rhifo, ailenwi neu ail-rifo eiddo. Cyfrifoldeb y Post Brenhinol yn unig yw neilltuo cod post wedi i Gyngor Bwrdeistref Sirol Conwy eu hysbysu am fanylion cyfeiriad newydd neu gyfeiriad diwygiedig.

4. Datganiad Polisi

- 4.1. Mae'r polisi hwn yn darparu fframwaith i Gyngor Bwrdeistref Sirol Conwy weithredu ei swyddogaeth enwi strydoedd neu rifo'n effeithiol ac yn effeithlon er budd trigolion, busnesau ac ymwelwyr. Bydd hefyd yn gweithredu fel canllaw i ddatblygwyr wrth ystyried enwau newydd ar gyfer strydoedd.
- 4.2. Mae'r Polisi'n diffinio:-
 - Fframwaith cyfreithiol ar gyfer gweithredu gwasanaeth enwi strydoedd a rhifo.
 - Protocolau ar gyfer pennu enwau swyddogol ar strydoedd a rhifau swyddogol.
- 4.3. Gellir enwi a rhifo dan y ddeddfwriaeth ganlynol: Deddf Lechyd Cyhoeddus 1925.

- 4.4. Caiff y swyddogaeth enwi strydoedd a rhifo ei chyflawni dan Gynllun Dirprwyo'r Cyngor. Y Swyddog dirprwyol yw Pennaeth y Gwasanaethau Rheoleiddio a Thai. Cyfeirir ato o hyn ymlaen fel 'y Pennaeth Gwasanaeth'.

5. Ystyriaethau'r iaith Gymraeg

- 5.1. Mae darpariaethau Deddf yr Iaith Gymraeg 1993, Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011 a strategaeth iaith Llywodraeth Cymru, iaith fyw: iaith byw - Strategaeth y Gymraeg 2012-2017 **a diwygiadau dilynol** yn berthnasol i Gyngor Bwrdeistref Sirol Conwy.
- 5.2. Mae Comisiynydd y Gymraeg a Llywodraeth Cymru yn gyfrifol am ddatblygu pob agwedd ar yr iaith Gymraeg.
- 5.3. Mae Cynllun iaith Gymraeg yr Awdurdod a Rheoliadau'r Gymraeg (Rhif 2) yn sicrhau bod y Gymraeg a'r Saesneg yn cael eu trin yn gyfartal.
- 5.4. Y polisi mewn perthynas ag enwau strydoedd newydd, felly, fydd mabwysiadu naill ai enw Cymraeg neu enw dwyieithog sy'n cyd-fynd â threftadaeth leol a hanes yr ardal. O ran safleoedd "tir glas" neu achosion priodol eraill, bydd enw hanesyddol megis enwau caeau a gofnodir yn y Gofrestr Degwm fel arfer yn cael eu defnyddio.
- 5.5. Ni fydd enwau strydoedd sydd ar hyn o bryd yn uniaith yn unig yn cael eu cyfieithu oni bai bod cais yn cael ei wneud i ailenwi'r stryd yn unol â'r broses ailenwi yn Adran B, paragraff 4 (isod).
- 5.6. Pan geir ymholiad ynghylch enw lle, gall y Cyngor ymgynghori â gwasanaeth ymgynghorol Comisiynydd y Gymraeg ar enwau lleoedd neu ffynhonnell arall awdurdodol, briodol.
- 5.7. Cydnabyddir na all llawer o gronfeydd data ond cadw un fersiwn o gyfeiriad yn unig. Gyda chyfeiriadau dwyieithog, polisi'r Post Brenhinol yw cyhoeddi fersiwn Saesneg o gyfeiriadau'n unig gan gadw fersiwn Cymraeg yn y cefndir.

6. Pryd i wneud cais - canllawiau i ymgeiswyr

- 6.1. Dylai ceisiadau am wasanaethau Enwi Strydoedd a Rhifo gael eu gwneud gan:

- Berchnogion/datblygwyr eiddo neu dir sy'n dymuno ychwanegu enw i eiddo sydd â rhif yn unig ar hyn o bryd
- Perchnogion/datblygwyr eiddo neu dir sy'n dymuno ailenwi eiddo sydd ag enw ar hyn o bryd
- Perchnogion/datblygwyr eiddo neu dir sy'n adeiladu eiddo preswyl, eiddo masnachol, unedau masnachol, ac yn y blaen, o'r newydd
- Perchnogion/datblygwyr eiddo neu dir sy'n dymuno newid cynlluniau ar gyfer datblygiadau newydd sydd eisoes wedi mynd drwy'r broses enwi a rhifo ffurfiol
- Perchnogion/datblygwyr eiddo neu dir sy'n gwneud gwaith addasu eiddo presennol a fydd yn arwain at greu eiddo preswyl neu eiddo busnes newydd. Bydd hyn yn cynnwys adeiladau presennol sydd wedi'u rhannu'n fflatiau neu'n swyddfeydd, beudai wedi'u haddasu'n eiddo preswyl a rhannu unedau masnachol
- Unrhyw un sy'n dymuno ailenwi stryd
- Unigolion a busnesau sy'n gofyn am gadarnhad i gyfeiriad

6.2. Gan fod y broses o enwi strydoedd a rhifo'n cynnwys ymgynghori a pharatoi rhybuddion priodol, dylai ymgeiswyr ymgynghori â'r Cyngor cyn gynted â phosibl er mwyn osgoi oedi posib'. Dylid cyflwyno ceisiadau cyn gynted â phosib' wedi i ganiatâd cynllunio ffurfiol a/neu gymeradwyaeth rheoli adeiladu gael ei roi ar gyfer y cynnig.

7. Sut i wneud cais - canllawiau i ymgeiswyr

7.1. Gellir gwneud cais Enwi Strydoedd a Rhifo ar-lein trwy wefan y Cyngor ar **<http://www.conwy.gov.uk/cy/Business/Licenses-and-Permits/Street-Naming-and-Numbering.aspx>**

7.2. Fel arall, gallwch gael ffurflen gais gan:

- E-bost: trwyddedu@conwy.gov.uk

Efallai y bydd taliadau ynghlwm ag unrhyw gais. Cyfeiriwch at atodiad A

Adran B: Enwi Strydoedd

1. Egwyddorion cyffredinol

- 1.1. Caiff strydoedd newydd eu henwi yn y Fwrdeistref Sirol yn unol â darpariaethau Deddf Iechyd Cyhoeddus 1925.
- 1.2. Dylai datblygwyr/**ymgeiswyr** ymdrechu i gynnal unrhyw gysylltiad hanesyddol â'r tir neu'r ardal leol, drwy gyfeirio at y Cofnodion Degwm neu ddata arall.
- 1.3. Mae'n bwysig bod datblygwyr/**ymgeiswyr** yn cysylltu â'r Pennaeth Gwasanaeth ynghylch enwi strydoedd a rhifo cyn i'r gwaith adeiladu ddechrau. Gall methu â gwneud hynny arwain at oedi gan ei bod yn rhaid rhoi cymeradwyaeth er mwyn enwi strydoedd a rhifo cyn i unrhyw arwyddion gael eu gosod neu cyn y darperir cyfeiriadau post.
- 1.4. Gall fod angen talu am weinyddu, darparu a gosod placiau enwau ar gyfer strydoedd a bydd yn rhaid i'r datblygwr/**ymgeisydd** ysgwyddo'r costau hyn. Dylid anfon cynllun manwl yn dangos y stryd(oedd) a rhifau plotiau arfaethedig yn glir at y Pennaeth Gwasanaeth. Mae'n bosibl y bydd ymgynghoriad yn cael ei gynnal gydag Adran yr Amgylchedd, Ffyrdd a Chyfleusterau o ran addasrwydd lleoliadau arfaethedig y placiau enwau strydoedd. Gall manyleb ar gyfer arwyddion a manylion cyswllt cyflenwr gael eu darparu i'r datblygwr/**ymgeisydd**. Ar gyfer unrhyw stryd a fabwysiadwyd, bydd gwaith cynnal y plac(iau) enw'n dod yn gyfrifoldeb ar y Cyngor.
- 1.5. Ni ddylai enwau strydoedd newydd ddyblygu unrhyw enw tebyg sydd eisoes yn cael ei defnyddio gan y Post Brenhinol. Ni fydd amrywio'r gair cyntaf, h.y. "Stryd", "Ffordd", "Rhodfa" ac ati, yn cael eu derbyn fel rhesymau digonol i ddyblygu enw.
- 1.6. Bydd unrhyw gynnig i enwi stryd ar ôl unigolion penodol (byw neu ymadawedig) yn cael ei ystyried yn ôl ei rinweddau ei hun.
- 1.7. Ni chaniateir unrhyw enw ar stryd **sy'n hyrwyddo cwmni, sefydliad, gwasanaeth neu gynnyrch gweithredol yn fasnachol**.
- 1.8. Mae'r Cyngor yn cadw'r hawl i wrthwynebu unrhyw enw a awgrymwyd y mae'n ystyried yn amhriodol.
- 1.9. Bydd atalnodau a ddefnyddir mewn enwau strydoedd yn cael eu defnyddio ym mhob achos: er enghraifft, bydd "Rhodfa Tal-y-maen" yn ymddangos yn yr holl ddogfennaeth enwi strydoedd a phlaciau enwau strydoedd fel "Rhodfa Tal-y-maen".

2. Dylai pob enw stryd newydd ddechrau gydag un o'r rhagddodiaid a ganlyn:

- Stryd ar gyfer unrhyw ffordd
- Ffordd ar gyfer prif ffyrdd
- Ffordd/Lôn }
- Ffordd }
- Rhodfa }
- Rhodfa/Lôn } ar gyfer ffyrdd preswyl
- Llwyn }
- Lôn }
- Gerddi } (ar yr amod nad oes dryswch gydag unrhyw fan agored lleol)
- Maes

- Llys
- Cil/Cilgant - ar gyfer ffordd siâp cilgant
- Cowrt/Clos - ar gyfer ffordd bengaead
- Sgwâr - ar gyfer sgwâr yn unig
- Bryn - ar gyfer ffordd ar ochr bryn yn unig
- Cylchfan - ar gyfer cylchfan fawr
- Rhes/Teras - ar gyfer rhes o dai (cyn belled nad yw'n enw ategol)

Ni fydd y canlynol yn dderbyniol fel rhagddodiaid:

- Pen }
- Croes }
- Ochr } gellir, wrth gwrs, gynnwys pob un o'r geiriau hyn mewn enw
- Trem/Golygfa } stryd cyhyd â'i fod yn cychwyn gyda rhagddodiad priodol
- Glanfa } (e.e. Ffordd Trem y Môr)
- Llwybr }
- Parc }
- Dôl }

Yr unig eithriad i hyn fydd enwau sengl neu ddeuol heb rhagddodiaid mewn manau priodol (e.e. Broadway [wây yn cyfateb i ffordd/lôn yn Gymraeg, ond anaml mae hyn yn digwydd yn Gymraeg] – ar gyfer priffyrdd yn unig)

2.1. Bydd pob ffordd newydd i gerddwyr yn dechrau gydag un o'r rhagddodiaid canlynol:

- Rhodfa
- Llwybr
- Lôn

2.2. Byddwn yn osgoi enwau sy'n anaddas yn esthetig fel Tŷ'r Domen, Lôn y Twll, neu enwau y gellir eu camddehongli'n fwriadol fel Ffordd Pen-is-y-graig, Lôn y Bachwr, ac ati.

2.3. Ni fydd defnyddio gogledd, dwyrain, de neu orllewin (fel Ffordd Llywelyn Ogleddol, a Ffordd Llywelyn Ddeheuol) ond yn dderbyniol pan fo'r ffordd yn un barhaus ac yn parhau drwy gyffordd fawr. Nid yw'n dderbyniol pan fo'r ffordd mewn dwy ran unigol heb fynediad i gerbydau rhwng y ddwy. Mewn achos o'r fath, dylid ailenwi un hanner yn gyfan gwbl.

2.4. Ni fyddwn yn caniatáu dau enw sy'n debyg o ran sain o fewn un ardal bost. E.e. Ffordd Llywelyn a Lôn Llywelyn neu Ffordd Bryn y Bedw a Ffordd Tyn y Bedw.

2.5. Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy fel awdurdod enwi strydoedd a rhifo sy'n gyfrifol am gymeradwyo enw stryd yn derfynol, yn amodol ar 2.6 isod.

2.6. Mewn achos o anghytundeb heb ei ddatrys, y Pwyllgor Trwyddedu a Rheoleiddio Cyffredinol fydd yn gwneud y penderfyniad terfynol. Os yw'r person sy'n bwriadu enwi'r stryd yn parhau i anghytuno gyda gwrthwynebiadau'r Cyngor, gallant apelio yn erbyn y gwrthwynebiad i Lys Ynadon, o fewn un diwrnod ar hugain.

2.7. Bydd Swyddog Iaith y Cyngor yn gyfrifol am benderfynu ar enwau lleoedd o ran cyfieithiadau Cymraeg a gymeradwywyd.

3. Defnyddio enwau marchnata answyddogol

3.1. Rhaid i ddatblygwyr/**ymgeiswyr** nodi'n glir mewn unrhyw ddeunydd marchnata a ddsosberthir i ddarpar-brynwyr bod enwau marchnata'n amodol ar gymeradwyaeth ffurfiol ac y gallent newid o ganlyniad.

4. Ailenwi stryd /newid enw stryd (Adran 18 Deddf Lechyd y Cyhoedd 1925)

4.1. Mae ailenwi stryd ac ail-rifo adeiladau'n broses sy'n cymryd llawer o amser a gall achosi costau i neu amharu ar breswylwyr a pherchnogion unigol a byddwn yn ei osgoi lle bynnag y bo modd. Ni fyddwn fel arfer ond yn ystyried ailenwi stryd os oes problemau yn codi i'r Gwasanaethau Brys ac ni fyddwn ond yn ystyried ail-rifo eiddo pan fo datblygiadau mewnlenwi ac ati mor fawr, fel na ellir neilltuo rhifau ar gyfer yr eiddo newydd. Yna gallai cynllun ail-rifo gael ei gynnal ar y stryd bresennol.

4.2. Gall unrhyw berson neu unrhyw gorff gynnig ailenwi stryd. Yr ymgeisydd fydd yn gyfrifol am unrhyw gostau cysylltiedig.

4.3. Y Cyngor fydd yn talu'r gost o ailenwi ac ailosod arwyddion ar strydoedd ar gais y Gwasanaethau Brys.

4.4. Cyn ailenwi/addasu enw unrhyw stryd, bydd y Cyngor yn cynnal ymgynghoriad llawn gyda pherchnogion a thrigolion yr eiddo sydd ar y stryd a effeithir a'r rhai ar y rhestr ymgynghori a amlinellir ym mharagraff 4.1, Adran D. Bydd llythyr a ffurflen yn cael eu hanfon i bob eiddo sydd ag wyneb ar y stryd a'r rhai ar y rhestr ymgynghori yn amlinellu'r rhesymau o blaid a goblygiadau'r newid arfaethedig. Bydd y cynnod ymgynghori yn para 28 diwrnod.

4.5. Bydd adroddiad yn manylu ar ganlyniadau'r ymgynghoriad yn cael ei gyflwyno i'r swyddog sydd â grymoedd dan ddirprwyaeth a fydd yn penderfynu a ddylid bwrw ymlaen â'r newid. Gallai'r rhesymau dros beidio â bwrw ymlaen â'r newid arfaethedig gynnwys, ond heb fod yn gyfyngedig i:

- Cefnogaeth annigonol gan berchnogion a thrigolion eiddo sydd ar y stryd
- Costau afresymol
- Gwrthwynebiad dilys ac o ddifrif gan fudd-ddeiliad na ellir ei ddatrys yn hawdd

Bydd yr adroddiad yn cynnwys cost gosod unrhyw blaciau enwau strydoedd newydd ac a fyddai'r newid arfaethedig yn golygu newid i god post y Post Brenhinol.

4.6. Os yw'r Pennaeth Gwasanaeth yn penderfynu bwrw ymlaen â newid enw, bydd y Cyngor yn cyhoeddi rhybudd o fwriad i greu gorchymyn ailenwi stryd bresennol. Bydd y rhybudd hwn yn cael ei arddangos ar ben bob stryd neu mewn man amlwg ar y stryd neu ran o'r stryd yr effeithir arni dan Adran 18 Deddf Lechyd Cyhoeddus 1925 a rhaid iddynt aros yn eu lle am un mis cyn y gellir gwneud gorchymyn i newid yr enw. Gall unrhyw unigolion sydd wedi'u tramgwyddo gan y gorchymyn bwriadedig apelio i'r Llys Ynadon o fewn 21 diwrnod i osod y rhybudd. Os gwneir apêl i'r Llys Ynadon,

rhaid i'r Cyngor aros nes bod yr apêl wedi'i chlywed cyn cymeradwyo unrhyw enw stryd.

5. Enwi strydoedd dienw sy'n bodoli eisoes

5.1. Bydd y weithdrefn yn unol ag **Adran 2, 3, 4, 5** ar gyfer ailenwi stryd ac mae'n rhaid i'r enw newydd gadw at yr egwyddorion a amlinellir yn y polisi hwn.

5.2. Gall unrhyw un gynnig enw ar gyfer stryd ddienw. ***Y cynigydd/ymgeisydd fydd yn gyfrifol am unrhyw ffioedd cysylltiedig.***

6. Arddangos enwau strydoedd (placiau enwau strydoedd)

6.1. Mae'n ddyletswydd ar yr Awdurdod Lleol i arddangos placiau enwau strydoedd ar strydoedd sy'n cael neu sydd wedi cael eu henwi gan yr Awdurdod Lleol (Adran 19 Deddf Iechyd y Cyhoedd 1925).

Adran C: Enwi a Rhifo Eiddo

1. Dilyniant rhifo eiddo

- 1.1. Bydd strydoedd newydd yn cael eu rhifo fel bod eilrifau ar ochr dde'r stryd, wrth deithio allan o ganol y dref neu'r pentref, o ddechrau'r stryd at ei diwedd a bod odrifau yn cael eu neilltuo ar y chwith.
- 1.2. Bydd lonydd pengaead a datblygiadau ar raddfa fach yn cael eu rhifo'n olynol mewn cyfeiriad clocwedd. Bydd datblygiadau lôn bengaead hirach unwaith eto'n cael eu rhifo gydag eilrifau i eiddo ar yr ochr dde ac odrifau i eiddo ar y chwith.
- 1.3. Bydd rhifau (gan gynnwys rhif 13) yn parhau i fod y olynol ac ni fydd unrhyw rif yn cael ei eithrio o ganlyniad i ofergoel neu ddewis personol. Bydd ceisiadau i hepgor unrhyw rif o gyfres o rifau, am ba bynnag reswm, yn cael eu gwrthod.
- 1.4. Bydd eiddo (gan gynnwys rhai ar gorneli) yn cael eu rhifo yn ôl y stryd y lleolir y brif fynedfa arni.
- 1.5. Lle nad oes dilyniant rhifo strydoedd, yn bennaf mewn ardaloedd gwledig, bydd yn briodol neilltuo enwau y cytunwyd arnynt ar gyfer yr eiddo.
- 1.6. Bydd datblygiadau mewnlenni (eiddo newydd a adeiladwyd rhwng eiddo sydd eisoes yn bodoli neu ar dir eiddo presennol) ar stryd sydd wedi'i rhifo yn cael yr un rhif tŷ â'r eiddo cyn y mewnlenni gydag ôl-ddodiad 'A', 'B', ac ati, ar ei ôl. Er enghraifft, 10A, 10B ac ati.
- 1.7. Ni chaiff enw busnes gymryd lle rhif neu enw adeilad.
- 1.8. Bydd anecsau i adeiladau e.e. fflatiau bach neu lety ategol, yn derbyn y rhagddodiad "Anecs". Bydd gweddill y cyfeiriad yr un fath â'r prif eiddo e.e. Anecs, 1 y Stryd Fawr.
- 1.9. Ar gyfer unrhyw annedd y ceir mynediad iddi drwy safle masnachol, bydd y llety yn derbyn rhagddodiad i gyd-fynd â'r math o lety e.e. fflat. Bydd gweddill y cyfeiriad yr un fath â'r prif eiddo, e.e. lle mae fflat uwchben tafarn a bod yn fynedfa y tu mewn, ei chyfeiriad fydd Fflat, Enw'r Dafarn, Rhif yr Eiddo ac Enw'r Stryd.
- 1.10. Gellir rhoi enw i flociau o fflatiau a fflatiau aml-lawr, ond bydd pob fflat neu fflat aml-lawr unigol yn cael eu rhifo'n olynol
- 1.11. Yn ddelfrydol, dylai enw pob bloc o ddatblygiad newydd arfaethedig ddechrau gydag un o'r rhagddodiaid canlynol (neu ôl-ddodiad yn achos cyfieithiadau Saesneg):
 - Llys
 - Tŷ
 - Fflatiau
 - Plastai
- 1.12. Bydd y gair "fflat" yn berthnasol i'r eiddo hynny lle mae llety ar un llawr yr adeilad yn unig. Os oes llety preswyl dros ddau neu fwy o lorïau a bod ganddo ei risiau mewnol ei hun, bydd y term "fflat aml-lawr" yn cael ei ddefnyddio.
- 1.13. Rhoddir rhif yn hytrach na llythyren neu ddisgrifiad i bob fflat e.e. Fflat 1 yn hytrach na Fflat A neu Fflat Llawr Cyntaf.

2. Canolfannau siopa, parciau manwerthu ac ystadau diwydiannol

2.1. Mae enwau ar gyfer canolfannau siopa, parciau manwerthu, **meysydd chwaraeon, parciau, cyfleusterau hamdden** ac ystadau diwydiannol, ac ati, yn dilyn yr un egwyddorion â'r rhai a amlinellwyd ar gyfer enwau strydoedd neu adeiladau.

3. Gweithredu cyfeiriadau newydd

3.1. Pan fo datblygiad newydd wedi'i gymeradwyo, caiff cyfeiriadau eu creu gan y Cyngor fel endidau 'dros dro'. Mae manylion y datblygiad arfaethedig yn cael eu rhannu gyda'r Post Brenhinol sydd wedyn yn 'dal a chofnodi' y cyfeiriadau ar eu cronfa ddata cyfeiriadau 'Heb eu Hadeiladu Eto'. Er mwyn osgoi unrhyw broblemau lle caiff post ei anfon i eiddo nad ydynt yn bodoli, nid yw'r cyfeiriadau'n dod yn weithredol hyd nes bod preswylwyr yn yr eiddo neu eu bod wedi'u cwblhau ac felly'n gallu derbyn gwasanaethau post.

4. Ychwanegu enw neu ailenwi eiddo sydd eisoes wedi'i rifo.

4.1. Os oes rhif ar eiddo, rhaid iddo gael ei ddefnyddio a'i arddangos. Pan fydd enw'n cael ei roi ar eiddo ynghyd â'i rif swyddogol, rhaid cynnwys y rhif bob amser. Ni ellir ystyried yr enw fel dewis arall yn lle'r rhif.

4.2. Gall perchennog (nid tenant) eiddo ofyn i ychwanegu, diwygio neu ddileu enw ar eu heiddo. Pan fydd eiddo wedi'i rifo, bydd unrhyw enw yn ychwanegol at y rhif.

4.3. Os ceir cais i ychwanegu enw i eiddo sydd eisoes wedi cael ei rifo, bydd yr awdurdod yn rhoi'r arweiniad canlynol:

- Ni ddylai fod unrhyw wrthdaro gydag enwau ar eiddo neu strydoedd sy'n bod eisoes yn yr un dref bost y mae'r Post Brenhinol a'r Rhestr Tir ac Eiddo Lleol yn ei defnyddio ar gyfer yr ardal.
- Ni ddylid enwi eiddo ar ôl unigolion penodol (byw neu farw).
- Ni ddylai'r enw bwriadedig gynnwys iaith sarhaus neu amhriodol.

4.4. Pan fydd yr awdurdod lleol wedi rhifo tŷ a bod y preswlydd wedi rhoi enw arno hefyd, ni fydd y Post Brenhinol ond yn cynnwys y rhif yn y cyfeiriad post.

5. Trawsnewid adeilad presennol

5.1. Os caiff eiddo preswyl ei drawsnewid neu ei isrannu gan arwain at greu un pwynt mynediad lle ceir mynediad i bob fflat drwyddo, bydd yn cael ei rifo yn hytrach na'i ddisgrifio neu ei nodi â llythrennau. Er enghraifft, Fflat 1 yn hytrach na Fflat Llwrw Cyntaf neu Fflat A.

5.2. Os caiff eiddo preswyl ei drawsnewid neu isrannu gan arwain at greu mwy nac un pwynt mynediad gyda drws ffrynt unigol ar gyfer pob fflat o'r stryd ddynodedig, bydd yn cynnwys ôl-ddodiad i'r prif gyfeiriad neu'r cyfeiriad cragen. Er enghraifft, bydd 'A', 'B', 'C' yn dod yn 10A, 10B, 10C

5.3. Bydd eiddo cyfun yn defnyddio rhifau'r eiddo gwreiddiol os yw rhifau eiddo'n cael eu defnyddio. Er enghraifft, bydd uno dau eiddo yn 4 y Stryd Fawr a 6 y Stryd Fawr neu Uned 1 Ystâd Fasnachu ac Uned 2 Ystâd Fasnachu yn creu'r cyfeiriadau newydd 4-6 y Stryd Fawr ac Uned 1-2 Ystâd Fasnachu yn y drefn honno.

6. Ail-rifo eiddo sy'n bod eisoes

- 6.1. Byddwn yn ystyried ail-rifo unrhyw eiddo sy'n bod eisoes pan fo newidiadau'n digwydd sy'n achosi (neu'n debygol o achosi) problemau o ran darparu gwasanaethau neu faterion a nodir gan y gwasanaethau brys. Gallai hyn fod yn berthnasol pan na ellir cynnwys datblygiad newydd o fewn y dilyniant rhifo presennol. Gan y gall y broses gymryd llawer o amser ac y gall arwain at gostau, amhariad neu anghyfleustra ychwanegol i breswylwyr unigol, dylid ei osgoi lle bynnag bo modd.
- 6.2. Ar gyfer datblygiadau newydd o fewn stryd sy'n bod eisoes, ffefrir defnyddio ôl-ddodiaid neu ail-rifo lle mai dim ond ychydig o eiddo a fydd yn cael eu heffeithio yn hytrach nac ail-rifo'r stryd gyfan. Fodd bynnag, nid yw hyn bob amser yn bosibl a bydd strydoedd yn cael eu hailenwi ac eiddo'n cael eu hail-rifo yn ôl disgrisiwn y Cyngor.

7. Arddangos enwau a rhifau eiddo

- 7.1. Mae'n rhaid bod modd gweld rhif pob eiddo o'r briffordd. Gallai hyn gynnwys gosod rhifau ar bolion, gatau neu ffensys (ac nid o reidrwydd ar ddrws yr eiddo) i helpu ei gwneud yn hawdd adnabod yr eiddo, yn enwedig os oes argyfwng.

Adran D: Cyfeiriadau post

1. Neilltuo cyfeiriadau post

- 1.1. Nid yw neilltuo cyfeiriadau post yn gyfystyr â chadarnhad bod unrhyw adeilad neu adeiledd wedi'i awdurdodi dan reoliadau cynllunio, adeiladu nac unrhyw ddeddfwriaeth arall. Gallai perchnogion/preswylwyr wynebu camau gorfodi os na sicrhawyd unrhyw gymeradwyaeth angenrheidiol.
- 1.2. Nid yw'r Awdurdod Lleol yn atebol nac yn gyfrifol am sicrhau fod unrhyw drydydd parti, gan gynnwys y Post Brenhinol, yn diweddar gwybodaeth cyfeiriadau ar eu cronfeydd data.
- 1.3. Ni ellir rhoi cyfeiriad post i ddarn o dir, e.e. cae fferm. Dim ond adeilad ar y darn hwnnw o dir sy'n gallu derbyn post a all gael cyfeiriad at ddibenion dosbarthu post a darparu gwasanaethau.

2. Codau post

- 2.1. Caiff pob elfen o gyfeiriad, ac eithrio cod post, eu diffinio gan Gyngor Bwrdeistref Sirol Conwy. Eiddo Deallusol yr Awdurdod yw rhifau ac enwau a gaiff eu neilltuo i eiddo a'r enwau swyddogol a gaiff eu neilltuo i strydoedd. Y Post Brenhinol sy'n rheoli'r broses o neilltuo codau post a rhaid iddynt eu darparu ar ôl derbyn y cynllun enwi a rhifo swyddogol gan yr Awdurdod Lleol ond bydd y cod post yn cael ei gadw "wrth gefn" gan y Post Brenhinol hyd nes eu bod yn cael eu hysbysu bod preswylwyr yn yr eiddo.
- 2.2. Nid yw'r Post Brenhinol yn cyhoeddi cyfeiriadau nad ydynt wedi'u cwblhau ar eu gwefan. Mewn achosion penodol, mae hyn yn golygu bod posib' na fydd modd, am gyfnod, i unrhyw un sy'n defnyddio gwefan y Post Brenhinol i ddilysu cyfeiriad, weld cyfeiriadau sydd wedi eu neilltuo a'u cyhoeddi'n swyddogol gan yr Awdurdod Lleol. Gall hyn hefyd olygu na fydd modd i sefydliadau eraill sy'n defnyddio cronfa ddata cyfeiriadau'r Post Brenhinol (Ffeil Cyfeiriadau Cod Post) ddilysu cyfeiriadau chwaith.
- 2.3. Dylai datblygwyr, perchnogion a thenantiaid fod yn ymwybodol bod posibilrwydd na fydd gan eu heiddo'r un cod post ag eiddo cyfagos neu eiddo sydd eisoes yn bodoli.
- 2.4. Cyfrifoldeb y Post Brenhinol yw cynnal gwybodaeth am godau post, ac unrhyw newid yn y dyfodol i godau post unigol neu sectorau cod post.

3. Enw'r Sir neu Fwrdeistref Sirol

- 3.1. Nid yw'r Sir neu'r Fwrdeistref Sirol yn rhan o unrhyw gyfeiriad post, ac felly nid yw newidiadau iddo wedi'u cynnwys o dan God Ymarfer Ffeil Cyfeiriadau Cod Post y Post Brenhinol.
- 3.2. Roedd siroedd post y Deyrnas Unedig, a elwir yn swyddogol bellach yn hen siroedd post, yn israniadau post a ddefnyddiwyd yn rheolaidd gan y Post Brenhinol tan 1996. *Raison d'être* y sir bost - yn wahanol i unrhyw fath arall o sir - oedd helpu i ddioli post drwy alluogi gwahaniaethu rhwng trefi post a oedd yn swnio'n debyg i'w gilydd. Ers 1996 mae hyn wedi'i wneud drwy ddefnyddio cod allanol (hanner cyntaf) y cod post yn lle hynny. Tynnwyd y sir bost o gronfa ddata'r Ffeil Cyfeiriadau Cod Post yn 2000 ac nid yw'n rhan o god ymarfer y Post Brenhinol ar gyfer newid cyfeiriadau.

3.3. Er hyn, gwerthir data sirol yn rheolaidd i gwmnïau, yn ôl pob golwg er mwyn iddynt dacluso eu data cyfeiriadau eu hunain. Gan mai data'r hen siroedd post oedd y diwethaf i gael ei ddefnyddio'n rheolaidd, mae rhai sefydliadau wedi parhau i ddefnyddio'r hen ddata hwn fel rhan o gyfeiriadau post. Am y rheswm hwn, mae hen siroedd Clwyd a Gwynedd yn ymddangos ar rai eitemau o bost. Yn 2010, cynghorodd y Rheoleiddiwr y dylai'r Post Brenhinol roi'r gorau i gyflenwi data sirol yn gyfan gwbl a chyflwynwyd amserlen i hyn ddigwydd rhwng 2013 a 2016.

4. Hysbysu partneriaid mewnol ac allanol am newid i wybodaeth cyfeiriadau

4.1. Ar ôl cwblhau cais Enwi Strydoedd a Rhifo, bydd y Cyngor yn cynnwys y partneriaid canlynol fel rhan o'r broses hysbysu ffurfiol:

- Y Cynghorydd Sir lleol perthnasol
- Y Cyngor Dinas, Tref neu Gymuned perthnasol
- Gwasanaethau mewnol y Cyngor
- Gwasanaeth Ambiwlans Cymru
- Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru
- Heddlu Gogledd Cymru
- Y Post Brenhinol
- Cyflenwyr trydan a nwy cyfredol sy'n gweithredu yn yr ardal
- Yr ymgymwrwr dŵr a/neu garthffosiaeth statudol
- Yr Arolwg Ordnans
- Y Gofrestrfa Tir
- Asiantaeth y Swyddfa Brisio

5. Rhestr Gyfeiriadau Gorfforaethol Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy

5.1. Mae dwy brif ffynhonnell o wybodaeth am gyfeiriadau yn cael eu defnyddio ar draws y DU – Rhestr Genedlaethol Cyfeiriadau ac Enwau Strydoedd a Ffeil Cyfeiriadau Cod Post y Post Brenhinol.

5.2. Fel awdurdod lleol, mae'n rhaid i'r Cyngor, dan Gytundeb Mapio'r Sector Cyhoeddus, reoli a chynnal Rhestr Gyfeiriadau ac Enwau Strydoedd Gorfforaethol gan ddarparu diweddariadau ar newidiadau'n rheolaidd i ganolfan ganolog Rhestr Genedlaethol Cyfeiriadau ac Enwau Strydoedd.

5.3. Y Rhestrau Cyfeiriadau ac Enwau Strydoedd Gorfforaethol, sy'n cael eu rheoli a'u cynnal gan bob awdurdod lleol ac unedol ledled Cymru, yr Alban a Lloegr, yw conglfaen datblygiad parhaus a darparu'r rhaglen isadeiledd cyfeiriadau cenedlaethol ar gyfer Prydain.

5.4. Rheolir Rhestr Genedlaethol Cyfeiriadau ac Enwau Strydoedd gan GeoPlace (partneriaeth atebolrwydd cyfyngedig y sector cyhoeddus rhwng y Gymdeithas Llywodraeth Leol a'r Arolwg Ordnans) sy'n darparu ffynonellau wedi'u diweddarau a therynol o gyfeiriadau gofodol a data strydoedd sy'n eiddo i'r cyhoedd.

- 5.5. Cydnabyddir y Rhestrau Cenedlaethol fel elfennau hanfodol ar gyfer datblygu cofrestr gynhwysfawr o wybodaeth gywir am gyfeiriadau a strydoedd ar gyfer y sectorau cyhoeddus a phreifat.
- 5.6. Mae'r Rhestrau Corfforaethol yn cydymffurfio â Safon Brydeinig BS7666 - Setiau Data Gofodol ar gyfer Cyfeirio Daeryddol Rhan 1 a 2 a Chanllawiau'r Confensiwn Cofnodi Data Cenedlaethol fel y cytunwyd gan yr awdurdodau cynnal dynodedig.
- 5.7. Cynlluniwyd Ffeil Cyfeiriadau Cod Post y Post Brenhinol yn benodol i gefnogi'r gwaith o ddarparu gwasanaethau dosbarthu post ac nid yw'r Post Brenhinol yn derbyn unrhyw gyfrifoldeb nac atebolrwydd am ddefnyddio'r Ffeil at unrhyw ddiben neu ddefnydd arfaethedig arall y tu hwnt i ddarparu'r gwasanaethau hyn.
- 5.8. Bwriad y Rhestr Gyfeiriadau Gorfforaethol yw hwyluso darparu pob gwasanaeth yn gywir ac mae'n seiliedig ar leoliad daeryddol gwirioneddol yr eiddo, ond mae hefyd yn cynnwys y dref bost a ddefnyddir gan y Post Brenhinol.
- 5.9. Mae'r Rhestr Gyfeiriadau Gorfforaethol hefyd yn cynnwys gwrthrychau ychwanegol nad ydynt yn ymwneud â phost megis tir datblygu ac amaethyddol, coetiroedd, parciau, eglwysi, neuaddau, toiledau cyhoeddus, ac ati, nad ydynt wedi'u cynnwys yn y Ffeil Cyfeiriadau Cod Post.
- 5.10. Rhestr Gyfeiriadau Gorfforaethol y Cyngor yw'r brif gofrestr gyfeiriadau a ddefnyddir wrth ddarparu gwasanaethau'r Cyngor.
- 5.11. Mae'n bwysig cydnabod bod un cyfeiriad pendant sy'n cael ei ddefnyddio gan yr holl wasanaethau wrth gysylltu â thrigolion a busnesau, ac ar gyfer ein cwsmeriaid drwy gyfrwng y wefan. Bydd cael un system gyfeiriadau derfynol yn caniatáu canfod pob manylyn am eiddo neu ddarn o dir o holl systemau priodol y Cyngor.
- 5.12. Mae integreiddio'r brif gronfa ddata gyfeiriadau â systemau mewnol eraill yn osgoi dyblygu data a gwaith cynnal data ac yn caniatáu cyfnewid gwybodaeth mewn modd haws a mwy cywir rhwng adrannau, awdurdodau ac asiantaethau.
- 5.13. Mae darparu gwybodaeth gywir ar gyfeiriadau'n hanfodol bwysig i wasanaethau brys lleol.
- 5.14. Rhaid i bob system cronfa ddata newydd y mae'r awdurdod yn eu caffael neu'n eu datblygu sy'n defnyddio data cyfeiriadau gydymffurfio â BS7666 a gallu derbyn diweddariadau gan y Rhestr Tir ac Eiddo Lleol yn llwyddiannus.

Adran E: Taliadau ar gyfer Gwasanaethau Rhifo Eiddo

1. Codir ffioedd a thaliadau am rifo eiddo newydd, gan gynnwys eiddo ar strydoedd newydd ac eiddo mewnlenni. Yn yr achos hwn, codir tâl ar y datblygwr/**ymgeisydd**.
2. Bydd tâl hefyd yn cael ei godi am newidiadau i rifau presennol a newidiadau i enwau eiddo presennol oni bai fod eithriad. Yn yr achos hwn, codir y taliadau ar berchennog yr eiddo.
3. Bydd perchnogion eiddo wedi'u heithrio rhag talu am newid rhif neu enw eu heiddo sy'n ofynnol i gynorthwyo'r Gwasanaethau Brys i nodi a dod o hyd i'r eiddo.

Adran F: Gosod placiau enwau strydoedd

1. Dylid gosod placiau enwau strydoedd mor agos â phosibl at gorneli strydoedd, fel bod modd i yrwyr a cherddwyr eu darllen yn hawdd. Fel rheol, dylai placiau enw fod o fewn 3m i groesffordd y llinellau palmant, ond lle nad yw hyn yn ymarferol, gellid amrywio'r pellter hyd at uchafswm o 6m.
2. Dylid gosod placiau enwau strydoedd fel bod ymyl isaf y plac enw tua 1m uwchben y ddaear mewn safleoedd lle maent yn annhebygol o gael eu cuddio gan gerddwyr neu gerbydau ac oddeutu 2.5m lle mae rhwystr yn broblem. Ni ddylent fyth fod yn is na 0.6m nac yn uwch na 3.6m.
3. Fel arfer, dylid gosod placiau enwau ar gornel pob stryd. Ar groesffyrdd llai, yn enwedig mewn ardaloedd preswyl, gallai un plac ar bob ochr i'r stryd wedi eu gosod yr ochr bellaf i draffig sy'n dod oddi ar y ffordd fod yn ddigonol, ac eithrio pan fo enw'r ffordd yn newid neu os credir y byddai paragraff 8 yn berthnasol.
4. Ar gyffyrdd-T dylid gosod plac enw prif stryd union gyferbyn â thraffig sy'n dod o'r ffordd ar yr ochr.
5. Os yw enw'r stryd yn newid mewn man ar wahân i groesffordd, dylid arddangos y ddau enw yn y man lle mae'r newid yn digwydd ac mae llawer o awdurdodau lleol wedi penderfynu ei bod yn ddefnyddiol cynnwys saethau i nodi'n glir at ba rannau o'r stryd y mae'r enw'n cyfeirio.
6. Ar ddarnau syth o ffyrdd heb groesffyrdd, dylid ailadrodd placiau enwau o fewn pellter rhesymol gan roi blaenoriaeth i leoedd fel gorsafoedd bysiau a threnau, a gyferbyn â mynedfeydd i safleoedd a ddefnyddir yn rheolaidd fel meysydd parcio.
7. Os oes dwy stryd yn fforchio ar letraws o gyffordd gyffredin gyda thrydedd stryd, gall placiau ar fynegbyst fod yn ddefnyddiol, cyhyd â nad ydynt yn cuddio unrhyw arwyddion traffig.
8. Lle y byddai'n rhesymol ei ddisgwyl, er enghraifft bob hyn a hyn ar ddarnau syth o ffordd neu ar groesffyrdd neu gyffyrdd-T, mae llawer o awdurdodau lleol wedi penderfynu ei bod yn ddefnyddiol cynnwys gwybodaeth sy'n nodi rhifau'r stryd bob ochr i'r groesffordd ar y plac enw.

9. Pan fo hynny'n ymarferol, dylid gosod placiau enwau strydoedd ar waliau, adeiladau neu adeileddau ffiniol eraill ar ochr gefn y llwybr troed. Ni ddylid ond eu gosod ar bolion neu ar fynegbyst os na fyddai gosod yn y modd arferol yn gwneud y plac enw'n amlwg (e.e. lle mae mynedfa gul i ffordd ochr bwysig neu dan yr amgylchiadau eithriadol a nodwyd ym mharagraff 7 uchod, neu lle y bydd yn cael ei guddio'n aml gan symudiadau cerddwyr ac na ellir ei osod ar yr uchder o 2.5m).
 10. Dylid gosod y placiau enwau fel bod o leiaf 0.3m o ofod clir i bob cyfeiriad rhyngddynt ac unrhyw hysbysiadau, hysbysebion neu ddeunydd argraffedig neu ysgrifenedig arall. Lle bo hynny'n bosibl, dylid darparu mwy o ofod clir. Dylid cymryd gofal i sicrhau nad yw'r olygfa o blaciau enwau yn cael ei rhwystro gan goed neu dyfiant arall.
 11. Lle bo modd, dylid gosod placiau enwau fel eu bod yn cael eu goleuo gan lampau stryd, yn enwedig ar gyffyrdd pwysig, cyhyd â bod cerbydau'n dal i allu eu gweld ar y briffordd.
 12. Gellir arddangos enwau strydoedd mewn paneli ar folardiau sy'n wynebu troedffyrdd, yn ychwanegol at, ond nid yn lle, placiau enwau eraill.
- 13. Os gwneir cais am arwyddion ategol dilynol, gellir gosod yr arwyddion mewn safle priodol. Y datblygwr/ymgeisydd fydd yn gyfrifol am yr holl ffioedd a chostau.**

Adran G: Adolygu'r polisi

1. Bydd y polisi hwn yn cael ei adolygu gan y Pwyllgor Trwyddedu a Rheoleiddio Cyffredinol bob tair blynedd neu'n gynharach os oes angen newid mawr yn y broses yn sgil cyflwyno deddfwriaeth newydd, er enghraifft. Bydd ffioedd a thaliadau'n cael eu hadolygu'n flynyddol yn ystod proses y Cyngor o osod cyllideb a bydd yn derbyn cyhoeddusrwydd trwy sianelau cyfathrebu arferol y Cyngor gan gynnwys y wefan.

Adran H: Ffioedd

1. Lle bo modd, bydd y Cyngor yn ceisio adennill yr holl gostau rhesymol a ddaw yn sgil gweinyddu unrhyw swyddogaeth ddewisol.
2. Mae'r ffioedd a'r taliadau sydd ynghlwm ag enwi strydoedd a rhifo ar gael yn atodiad A.

Adran I: Cysylltiadau defnyddiol

E-bost: trwyddedu@conwy.gov.uk

Rhif Ffôn: 01492 57 6626

<http://www.conwy.gov.uk/cy/Business/Licenses-and-Permits/Street-Naming-and-Numbering.aspx>